

Vanhus- ja vammaisneuvoston kokous

Aika keskiviikko 1.4.2026 klo 16.00-18.15
Paikka Kunnanvirasto, valtuustosali

Osallistujat Inkeri Haarla-Kettunen Kuhmoisten Seniorit ry, puheenjohtaja
Kaija Loippo Eläkeliiton Kuhmoisten yhdistys ry (poissa)
Arja Korvenranta SPR:n Kuhmoisten osasto
Tuula Kindberg Kuhmoisten kappeliseurakunta
Jaakko Hännikäinen Harjoisten kyläyhdistys ry
Hannele Nikkinen Pataveden-Torvelan kyläyhdistys ry (poissa)
Mira Pitkäniemi Pihlajakosken kyläyhdistys ry
Satu Siivonen Puukkoisten kyläyhdistys ry (etäyhteydellä)
Sanna Luukkanen Kuhmoisten kunta, sihteeri

Varajäsenet

Veikko Mattila Pataveden-Torvelan kyläyhdistys ry
Ulla Salmi Eläkeliiton Kuhmoisten yhdistys ry
Pirjo Savijärvi Puukkoisten kyläyhdistys ry

Muut:

Katariina Isoviita Kuhmoisten kunta, hyvinvointisuunnittelija
Pekka Pitkäranta Kuhmoisten kunta, kunnanhallituksen pj.
Jarmo Rantala Kuhmoisten kunta, kunnanhallituksen 2. vpj.

Asiat

1. Kokouksen järjestäytyminen, todetaan läsnäolijat

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja totesi läsnäolijat.

2. Hyväksytään kokouksen esityslista

Hyväksyttiin kokouksen esityslista.

3. Kuhmoisten kunnan hyvinvointisuunnittelijan kuulumisia

Kuhmoisten kunnan hyvinvointisuunnittelija Katariina Isoviita oli kutsuttu kokoukseen esittelemään kunnassa tehtävää hyvinvointityötä.

Hyvinvointisuunnittelijan esitys ovat muistion liitteenä.

4. Keskustelua ajankohtaisista asioista kunnanhallituksen puheenjohtajiston kanssa

Kunnanhallituksen puheenjohtajisto oli kutsuttu kokoukseen kertomaan päätöksenteon ajankohtaisia kuulumisia. Keskusteltiin mm. kuntastrategian päivitystyöstä keväällä 2026. Strategialuonnos lähetetään lausunnoille mm. kunnan vaikuttamistoimielimille. Vanhus- ja vammaisneuvosto käsittelee strategialuonnoksen aikataulusta riippuen, joko sähköpostikokouksena tai seuraavassa kokouksessa 20.5.

5. Ikäystävällinen kunta

Inkeri ja Satu osallistuivat "Ikäystävällinen kunta" -seminaariin Kangasalla. Valtakunnallinen, "Vuoden ikäystävällisin kunta" -kilpailu, järjestetään vuosittain ja keskusteltiin kilpailuun osallistumisesta, koska Kuhmonen mielletään ikäystävälliseksi kunnaksi erityisesti palvelutarjonnan näkökulmasta katsottuna. Sovittiin, että kilpailuun osallistumista tarkastellaan seuraavana vuonna uudelleen. Keskusteltiin myös siitä, että senioreille voisi kohdentaa kyselyn ikäystävälliseen kuntaan liittyen -onko heidän mielestään kuntamme ikäystävällinen? Kyselyn toteuttamisajankohta voisi olla kuluvan vuoden syyskaudella. Sovittiin, että kyselyn toteuttamiseen palataan myöhemmin.

6. Edellisen vanhus- ja vammaisneuvoston kokouksen muistio 1/2026

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

7. Pirhan vanhusneuvoston kokousasioita

Puheenjohtaja esitteli Pirhan vanhusneuvoston ajankohtaisia asioita. Pöytäkirjat ovat luettavissa Pirhan verkkosivuilla:
<https://www.pirha.fi/maatoksenteko/vaikuttamistoimielimet#vanhusneuvosto>

8. Pirhan vammaisneuvoston kokousasioita

Pirhan vammaisneuvoston pöytäkirjat ovat luettavissa Pirhan verkkosivuilla:
<https://www.pirha.fi/maatoksenteko/vaikuttamistoimielimet#vammaisneuvosto>

9. Saapuneet aloitteet

Mira Pitkäniemi esitti aloitteen, jossa kuntaa pyydetään kiinnittämään huomiota aluekeräyspisteiden hiekoituksen tasoon ensi talvena. Aluekeräyspisteiden hiekoitus ei ole ollut asianmukaisella tasolla ja se on aiheuttanut mm. ikäihmisille vaaratilanteita. Merkittiin aloite tiedoksi.

Todettiin, että muita aloitteita ei ole saapunut.

10. Muut asiat

Kansallinen Vanhustenviikko järjestetään 5.-11.10.2026. Päätettiin, että Vanhustenviikolla vanhus- ja vammaisneuvosto järjestää ikäihmisille suunnatun, yhdistetyn luento- ja kulttuuritapahtuman Kuhmolassa. Tapahtumassa olisi tarjolla myös keittolounas ja tapahtumaan on mahdollista saada kuljetus kunnan kustantamana (vanhusten- ja vammaistentukirahasto). Puheenjohtaja on yhteydessä kulttuuriosion osalta tuntemaansa henkilöön, joka voisi toimia esiintyjänä. Sovittiin, että seuraavassa kokouksessa jatketaan tapahtuman suunnittelua.

11. Seuraava kokous

Seuraava kokous järjestetään keskiviikkona 20.5. klo 16.00.

Seuraavaan kokoukseen kutsutaan vieraaksi Pirhan vara-aluevaltuutettu
Johanna Peltonen.

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 18.15.

Kuhmoisissa 1.4.2026

Sanna Luukkanen
sihteeri

Laaja-alainen ja lakisääteinen kunnallinen hyvinvointityö

Vanhus- ja vammaisneuvosto

1.4.2026

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa – Kuntaliiton määritelmä 2024 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa on hyvinvointia ja terveyttä tukevaa ja edistävää **laaja-alaista yhteistyössä tehtävää kuntien toimintaa, jossa oman työn lisäksi hyödynnetään laajasti eri toimijoiden osaamista tukemassa asukkaiden hyvinvointia.**

Myös asukkailla on oma roolinsa hyvinvoinnin edellytysten hyödyntämisessä.

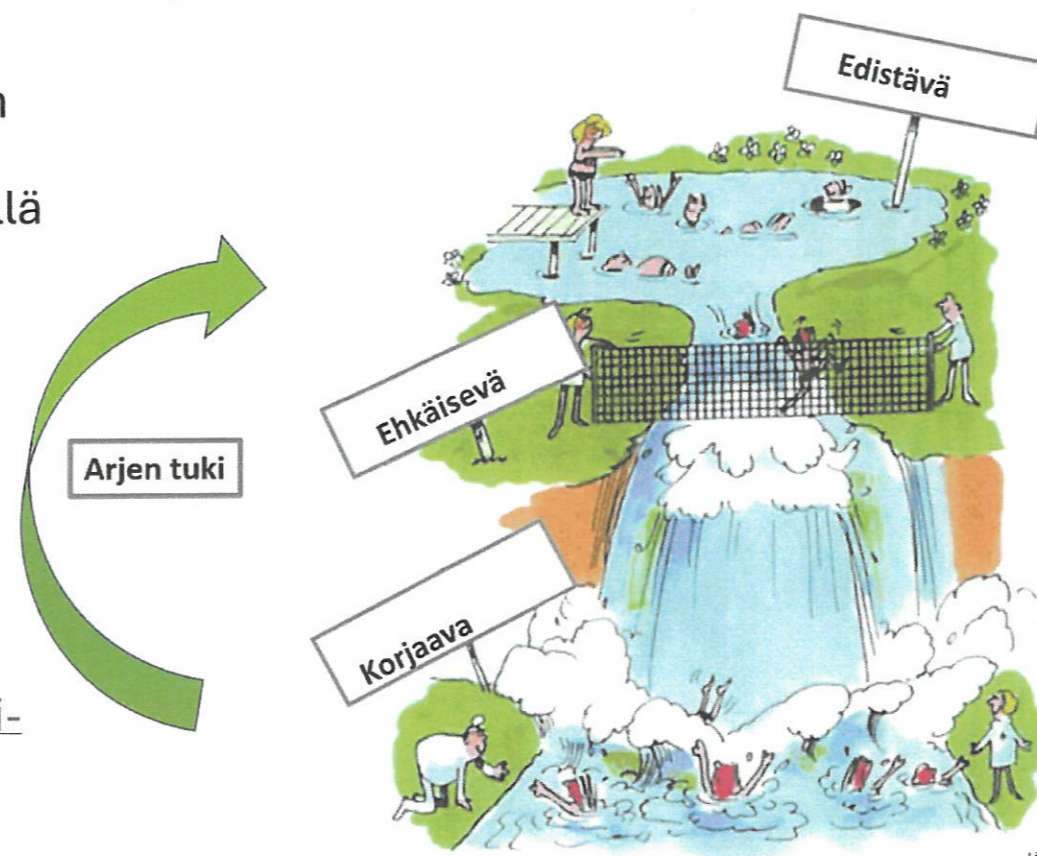
[Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen | Kuntaliitto.fi](#)

[Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät kunnissa | Kuntaliitto.fi](#)

[Hyvinvointia edistävä toiminta helposti löydettäväksi - hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kansallisen palvelukonseptin määrittelyä - Hyvinvointia edistävä toiminta helposti löydettäväksi - hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kansallisen palvelukonseptin määrittelyä - Oma työpöytä](#)

- Vastuu väestön hyvinvoinnista ja terveydestä sekä väestöryhmien välisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisesta on kunnilla ja hyvinvointialueilla.
- Hyvinvointia ja terveyttä edistävillä toimenpiteillä vaikutetaan yksilöön, yhteisöihin ja ihmisten elinympäristöön.
- Toimien avulla ehkäistään ongelmia ja sairauksia sekä ylläpidetään ja edistetään hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Näin voidaan osaltaan myös hillitä kustannuksia.
- Terveyden edistäminen - Sosiaali- ja terveysministeriö

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu kaikille

Lähde: Jonsson & Persson 2007,
josta muokannut Tapani Kauppinen, THL

Muodollinen
yhdenvertai-
suus ei ole
sama asia
kuin
sosiaalinen
yhdenvertai-
suus

- Yhdenvertaisuuden edistäjän opas

6 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

- Lainsäädännössä vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on annettu yhteisesti kunnille ja hyvinvointialueille
- Sote-uudistuksenkin jälkeen kunnilla keskeinen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhdessä hyvinvointialueiden kanssa
- Kunnanhallitus vastaa käytännössä hyten järjestämisestä, vastaa mm. valtuuston asioiden valmistelusta Kuntalain 39 §:n perusteella. Valtuusto käsittelee hyvinvointikertomuksen, strategian yms.
- Kunnan on seurattava kuntalaisten *elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin*
- Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet
- Sen on otettava päätöksenteossa huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin
- Kunnassa tulee määritellä hyvinvointityön rakenteet – rakenne ei kuitenkaan yksin takaa toimintaa
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut hyvinvointialueen, kuntien ja muiden hyte-toimijoiden välillä vähintään kerran vuodessa

Lainsäädännöllinen pohja kuntien hyte-työlle

Suomen perustuslaki 731/1999

19.3 §, Oikeus sosiaaliturvaan Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystyöpalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Kuntalaki 410/2015

1.2 §, Lain tarkoitus Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021

6.1 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin

Hyvinvointialueissa (611/2021) ja sote-järjestämislaissa (§7) vastaavat velvoitteet hyvinvointialueille

Kuntalaki 410/2015

1 § Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa. Lain tarkoituksena on myös edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä.

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

37 § Kuntastrategia

Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) **kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;**
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntastrategian tulee **perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen.** Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Kuntastrategian ottamisesta huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään 110 §:ssä. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Kuntien ja hyvinvointialueiden hyte tehtävät 1.1.2023 lukien (järjestämislaki 612/2021)

Kunnan ja hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät:

- Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan.
- Strategisessa suunnittelussa asetettavat tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet.
- Tehtävä päätösten vaikutusten ennakoarviointi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvista päätöksistä väestöryhmittäin.
- Nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.
- Seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.
- Raportoitava valtuustolleen vuosittain hytestä ja valmistettava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja –suunnitelma.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä:

- toistensa kanssa ja tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan
- alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Kunnan ja hyvinvointialueen on edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Hyvinvointialue järjestää vuosittaiset alueelliset neuvottelut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista, toteutuksesta ja seurannasta, kuntien on osallistuttava näihin

Muulla lainsäädännössä olevia viittauksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

- Liikuntalaki 390/2015
- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019
- Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018
- Oppivelvollisuuslaki 1214/2020
- Ympäristönsuojelulaki 527/2014 1 §
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010
- Tupakkalaki 549/2016
- Alkoholilaki 1143/1994
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Työturvallisuuslaki 738/2002
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999
- Kansainväliset velvoitteet, EU lainsäädäntö
- Informaatio-ohjaus: oppaat, suositukset, ohjeet
- [Lainsäädäntö - terveys ja hyvinvointi - Sosiaali- ja terveysministeriö](#)

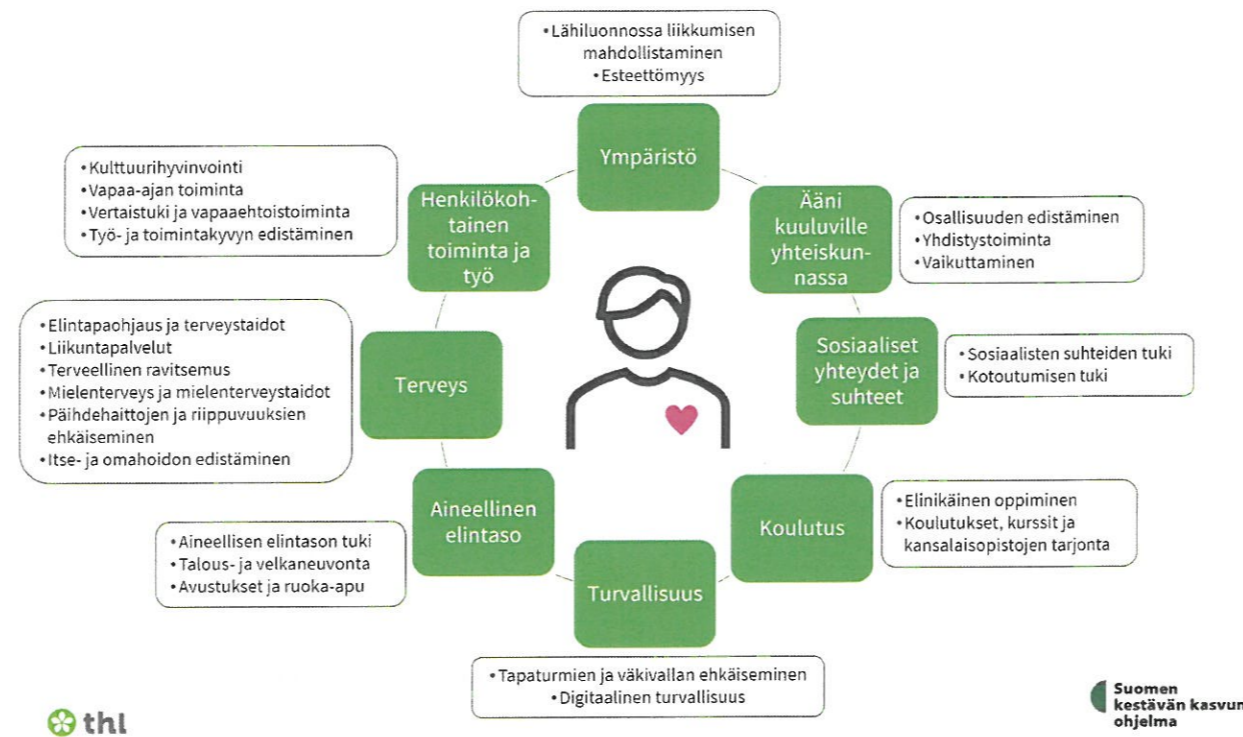
Hyvinvointityön tulisi olla kunnassa poikkihallinnollista ja sillä tulee olla rakenteet

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kunnassa

Stiglitzin malli ihmislähtöisen hyvinvointityön tukena

- Stiglitzin mallin avulla voidaan tarkastella ihmisen ja yksilön näkökulmasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osa-alueita.
- Malli tarjoaa laaja-alaisen ja toisiinsa kytkeytyvien hyvinvoinnin osa-alueiden tarkasteluun soveltuvan viitekehiksen.
- Mallin avulla voidaan kohdentaa voimavaroja niihin kokonaisuuksiin, joissa tiedolla johtaminen ja ilmiötieto osoittavat erityistä tarvetta, ja valitut painopisteet tukevat myös muiden hyvinvoinnin osa-alueiden edistämistä, vaikka ne eivät ole ohjelmassa erikseen esillä.

Aiheesta lisää: [Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edistämisen+kokonaisarkkitehtuuri_2021_11.pdf](#) ja [4 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut ja toiminta - Hyvinvointia edistävä toiminta helposti löydettäväksi - hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kansallisen palvelukonseptin määrittelyä - Oma työpöytä](#)

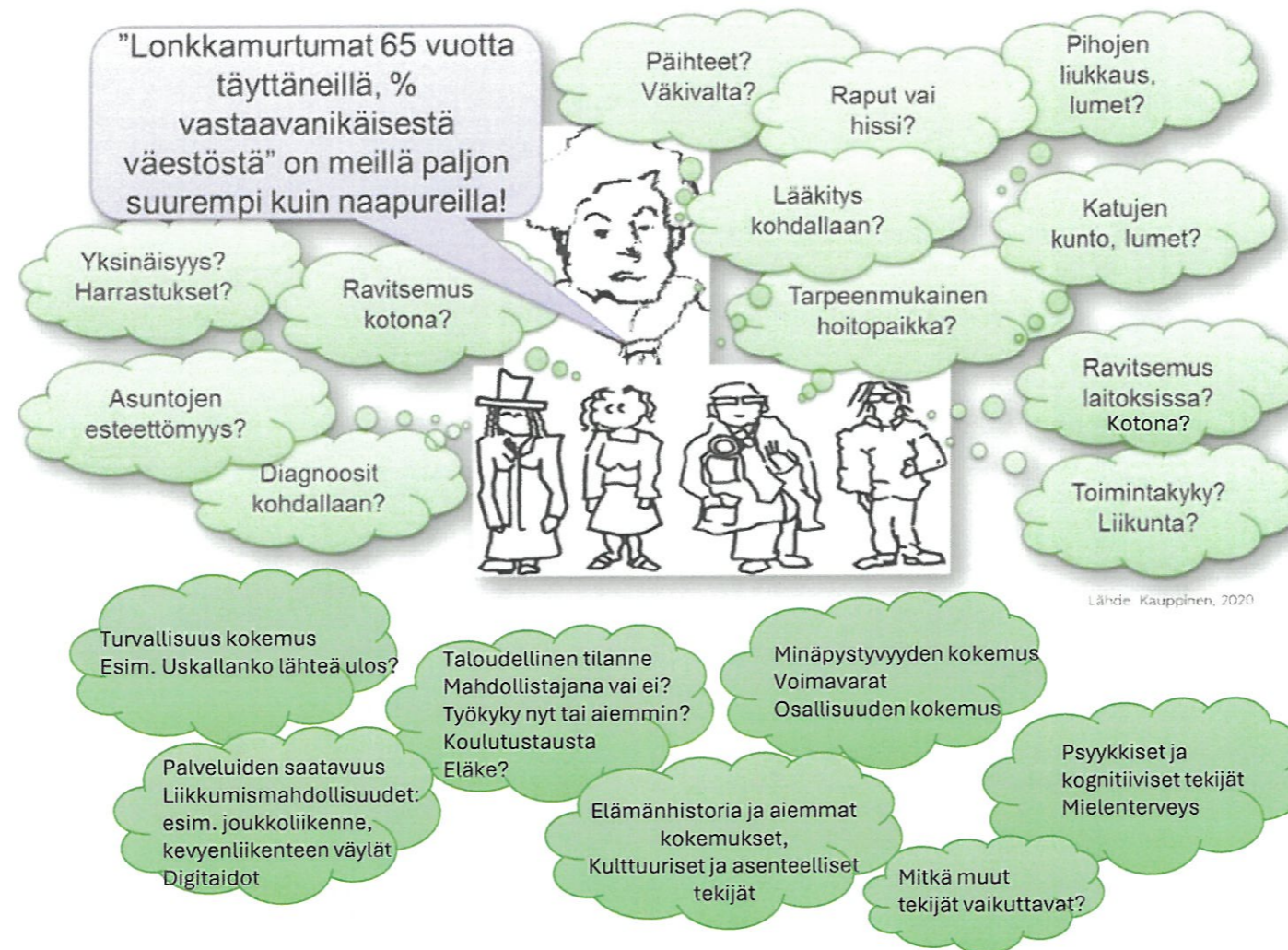
Kuten tästä esimerkistä voidaan huomata, jo yksittäisen ihmislähtöisen hyvinvoinnin edistämisen tavoitteen/ilmiön edistämiseksi tarvitaan monia eri taustatekijöitä ja toimijoita ihmisen elämän varrella sekä tässä hetkessä.

On hyvä huomioida ettei hyvinvoinnin edistämistä voida saavuttaa pelkästään yhden toimijan työllä.

Paras lopputulos saavutetaan kun kunnan eri toimialojen, hyvinvointialueen sekä järjestöjen toiminta tukevat hyvinvointia edistävän tavoitteen toteutumista ihmisen koko elämän aikana, jolloin ilmiöön vaikuttaviin eri taustatekijöihin on mahdollisuus vaikuttaa.

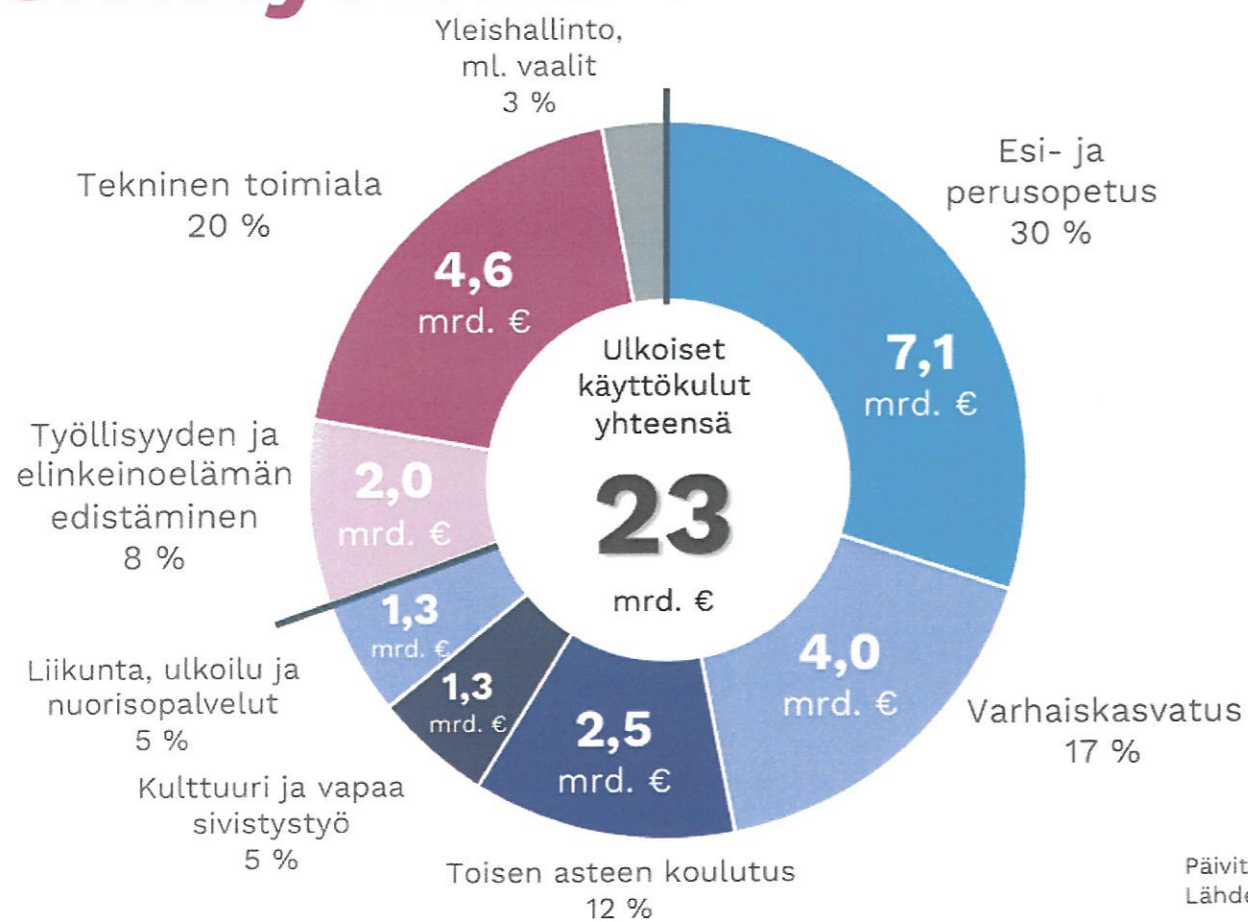
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on laaja-alaista ja pitkäkestoista toimintaa.

Yksittäiseen ilmiöön vaikuttaa monet tekijät

Kuntien TE-tehtävät laajenevat 1.1.2025

Sivistystoimi on kunnan suurin toimiala

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2023 ulkoiset käyttökulut, miljardia euroa.

Työllisyyden ja elinkeinoelämän edistämiseksi on huomioitu arvio valtiolta kunnille vuoden 2025 alusta siirtyvien tehtävien kuluista lisättynä kuntien tämän hetkisiin panostuksiin ko. tehtäviin.

Ulkoiset käyttökulut kuvaavat parhaiten tehtävien volyymia. Käyttökulut sisältävä toimintakulujen lisäksi poistot ja arvonalentumiset sekä palveluille kohdenneet vyörytykset ja sisäiset erät.

Ulkoiset käyttökulut eivät ota kantaa siihen miten toiminta rahoitetaan. Kuluihin sisältyy myös asiakasmaksuilla ja myyntituloilla rahoitettu toiminta.

Luvuista on poistettu kuntien välisten yhteistoiminta-alueiden sekä kuntien ja kuntayhtymien väliset erät.

Päivitetty 6.8.2024 Kuntaliitto/Mehtonen
Lähde: Valtiokonttori, VM, TEM

KUNTA
LIITTO | Kommun-
förbundet

Eri tasojen työn merkitys

Yhteistyössä onnistuminen edellyttää vuorovaikutusta toiminnan eri tasoilla

Poliittiset päättäjät

Aluehallituksen ja kuntien hallitusten sekä aluevaltuuston ja kuntien valtuustojen vuorovaikutus

Muiden toimielinten vuorovaikutus

Viranhaltijajohto

Kuntien ja hyvinvointialueen ylimmän johdon yhteistyöfoorumit

Toimiala- ja palvelualuejohdon yhteistyöryhmät

Asiantuntijat

Toimialojen yhteistyöverkostot ja yhteiset työryhmät

Asiakastyötä tekevät

Yhteinen käytännön työ
Yhteistyöverkostot

Työparitoiminta ja monialainen työskentely

Yhdyspintatyön lähtökohtia

- Yhä enemmän käytetään nimitystä yhteistyö – yhdyspinnat eivät ole irrallinen tai erillinen kokonaisuus normaalista arjesta
- Yhdyspinnat eivät ole synonyymi hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle
- Kuntien ja hyvinvointialueiden tulee tukea toisiaan (lakisääteisesti) hyte-työssä
- Hyvin toimivat yhdyspinnat takaavat oikea-aikaiset ja oikeatason palvelut, eli yhdyspintatyössä onnistuminen on asukkaiden näkökulmasta ydintärkeää
- Yhteistyössä on kiinnitettävä huomiota alueiden ja kuntien erilaisuuteen
- Toimivien yhteistyömallien säilyminen tärkeää
- Asiakkaan näkökulmasta palvelun ja yhteistyön tulisi olla saumatonta riippumatta sen tuottajasta
- Yhteistyö säädeltyä, mutta lainsäädäntö monin osain mahdollistavaa – mutta myös tulkinnanvaraista

Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön kokonaisuus on laaja

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmien kokonaisuus

- Hyvinvointikertomus ja –suunnitelma lakisääteisiä kuntien ja hyvinvointialueiden toteuttamina
- Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa
- Liitännäisiä suunnitelmia hyvinvointikertomuksiin ja suunnitelmiin on usein sekä lakisääteisinä että vapaaehtoisina
- Yhteensovittaminen kuntien ja hyvinvointialueiden välillä huomioitava, paikalliset tarpeet kuitenkin keskiössä
- Tiedolla johtaminen ja tiedonsiirto suunnitelmien kautta

Kunnan lakisääteisiä suunnitelmia

Yksilökohtaiset

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
mahdollinen LEOPS tai HOJKS.
Mahd. lääkehoitosuunnitelma
Aktiivointisuunnitelma
Työllistymissuunnitelma
Kotoutumissuunnitelma

Toimipaikkakohtaiset

Tasa-arvosuunnitelma (vaka)
Pelastussuunnitelma
Turvallisuussuunnitelma
Yhdenvertaisuus-suunnitelma
Tasa-arvosuunnitelma
Toimipaikkatason työsuojelun
toimintasuunnitelma sekä
työterveyshuollon
toimintasuunnitelma

Kuntatasoiset

Talousarvio ja
toimintasuunnitelma

Hyvinvointikertomus ja –
suunnitelma (+
ehkäisevän päihdetyön
suunnitelma)

Varhaiskasvatus-
suunnitelma

Opetussuunnitelma

Tasa-arvosuunnitelma

Yhdenvertaisuus-
suunnitelma

Varautumis-suunnitelma

Paikallinen esiopetuksen
opetussuunnitelma

Kotouttamis- suunnitelma

Lasten ja nuorten
hyvinvointisuunnitelma

Opiskeluhuollon
suunnitelma

Suunnitelma ikääntyneen
väestön toimintakyvystä

Paikallinen
varhaiskasvatus-
suunnitelma

Yhdyspinta- sidonnaiset

Hyvinvointikertomus ja
hyvinvointisuunnitelma

Lasten ja nuorten
hyvinvointisuunnitelma

Opiskeluhuollon suunnitelma

Kotoutumisen suunnitelmat

Ikääntyneiden toimintakyvyn
suunnitelma

Varautumissuunnitelma

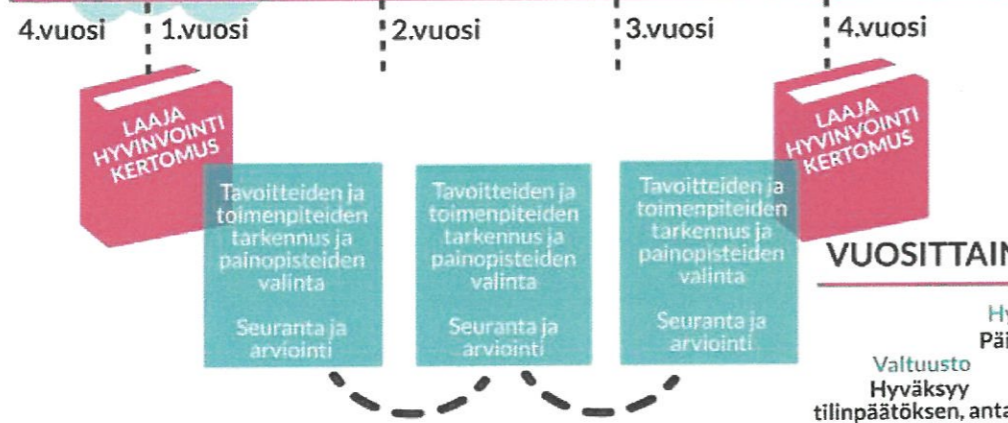
Lääkehoitosuunnitelma

Aktiivointisuunnitelma

KUNTA
LIITTO | Kommun-
förbundet

Hyvinvointikertomus prosessina

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

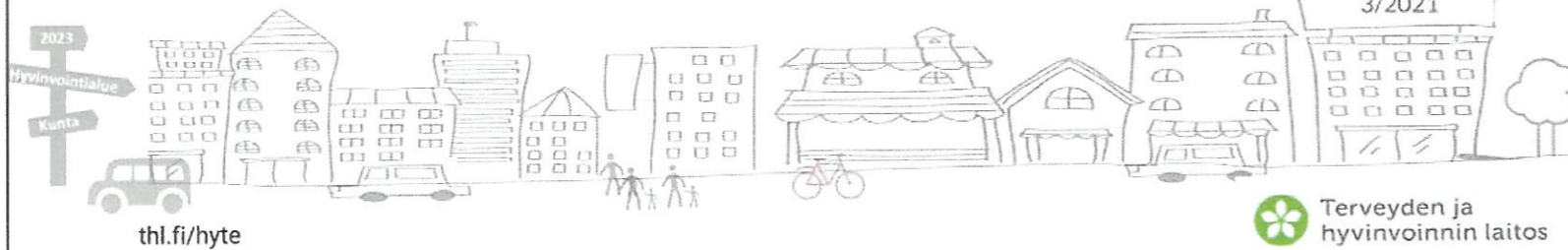

VUOSITTAIN TOISTUVA SYKLI

Huomioi

Valtuustokauden lopussa laaja hyvinvointikertomus kuvaa hyvinvoinnin tilaa, kokoaa tehdyn työn ja ehdottaa pitkän aikavälin tavoitteet seuraavalle valtuustolle. Uusi valtuusto tarkentaa laajan hyvinvointikertomuksen vuosittaiset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaat

Kunnan toiminnassa

Mille portaalle kuntasi on kavunnut?

Aktiivinen, jatkuva toiminnan kehittäminen kaikilla sektoreilla

Toiminta on pitkäjänteistä ja johdettu systemaattisesti tavoitteista

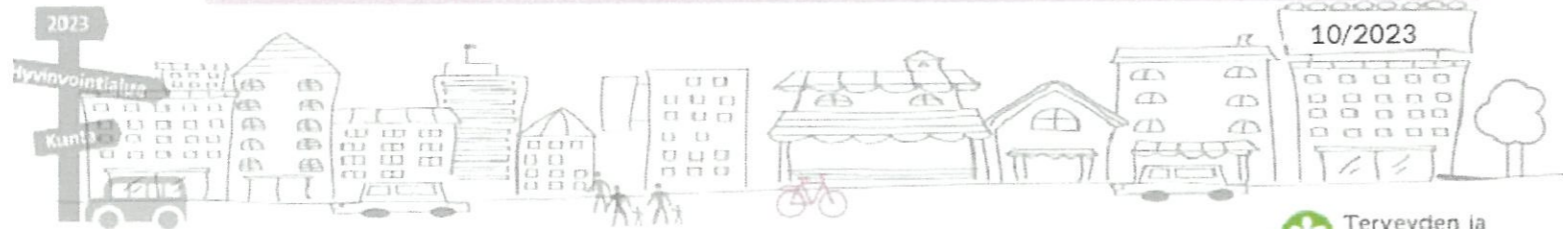
Vastuutahot on nimetty ja resursoitu, järjestöt ovat kumppaneitamme

On meillä tavoitteitakin ja vähän satunnaisesti valittuja toimenpiteitä on osoitettu eri toimijoille ja rahaa järjestöille

Kyllä me seuraamme, kun on pakko ja onhan meillä joka talvi jääkiekkokaukalo

Tiedetään, mutta ei tehdä, koska sitä ei voi osoittaa vaikuttavaksi ja korjaavan työn tarve on niin suurta

Mikä HYTE? Ei me osteta mitään, SOTEhan sen hoitaa...

www.thl.fi/hyte

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Hyte-kerroin

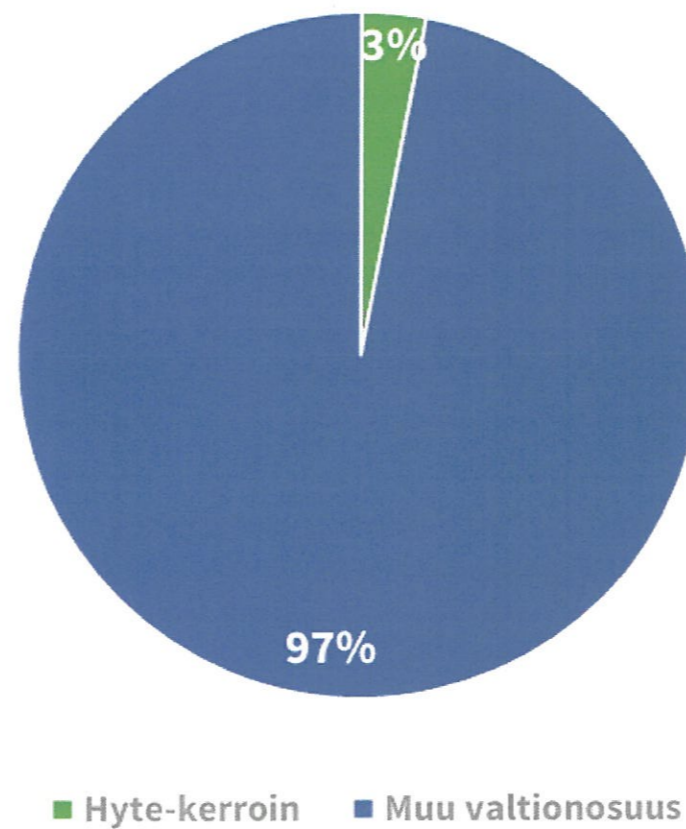
(Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 618/2021 15 §)

”Kunnalle myönnetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosana euromäärä, joka lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta kunnan asukasmäärällä sekä kunnalle määritellyllä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimella. Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin määritellään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Indikaattoreista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen määräytymisperusteista ja laskennasta sekä laskennassa käytettävistä tilastotiedoista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Kertoimen määrittelyssä käytetään viimeisimpiä käytettävissä olevia tietoja. Jos tietoa ei ole lainkaan saatavilla, saa kunta kyseisen tiedon osalta laskennassa alimman mahdollisen arvon.”

- Osa peruspalveluiden valtionosuutta, ei korvamerkitty
- Ennen kaikkea kannustavaksi tarkoitettu kokonaisuus
- Edelleen kehittyvä
- Tietojen oikeellisuutta tarkistetaan
- Osalla hyvinvointialueista otettu mm. hyte-neuvotteluiden asialistalle
- Hyvinvointialueilla vastaaventyypinen kannuste

Hyte-kerroin

- 15 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa
(Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)
  - Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin määrittää kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella
  - Lisäosan suuruus n. 110 M€ (2025)

- HYTE-kerroin – kannustin kunnille - THL

Hyte-kertoimen perusteet – prosessi indikaattorit

- Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Niiden avulla mitataan nykytilannetta. Indikaattoreita on kohtuullisen monta, jotta toimintaa voidaan tarkastella laaja-alaisesti. Indikaattorit kuvaavat edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle.

Toimintaa kuvaavat indikaattorit:
kuntajohto (5), liikunta (5), peruskoulu (4), kulttuuri (1)

- Kuntalaisten elintapojen raportointi
- Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit
- Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus
- Asiakasraadit tai foorumit
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi
- Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous
- Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille
- Vaikutusten ennakkoarviointi (EVA)
- Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä
- Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus (ind. 5309)
- Oppilaiden poissaolot (ind. 5313)
- Liikuntavälitunnit (ind. 5316)
- Kouluruokailu-suositus (ind. 5317)
- Kulttuurikaveri tms.
- *Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskouluissa tiedonkeruu (THL)

Hyte-kertoimen perusteet - tulosindikaattorit

Tulosindikaattorit on valittu seuraavien periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
  - eri ikäryhmät ovat edustettuina
  - jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
  - tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan
- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista
  - ~~Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista~~
  - Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä
  - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä
  - Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä
  - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.

- Hyvinvoinnin mittaamisen apuna käytetään indikaattoreita. Indikaattorit kertovat tunnuslukuina esimerkiksi määrää tai suhteellista osuutta. **Näiden lukujen avulla voidaan esimerkiksi tarkastella ajassa tapahtuvia muutoksia tai tehdä vertailuja eri alueiden välillä.** (Aira, Kannasoja, Kekäläinen & Manu 2021.)
- **Yksittäisen indikaattorin euromääräistä arvoa ei voida määrittää etukäteen, koska rahoitus jaetaan vasta laskennan valmistuttua.** Indikaattorin arvo määräytyy suhteessa muiden kuntien tuloksiin: mitä harvempi kunta täyttää kyseisen indikaattorin, sitä suurempi sen suhteellinen painoarvo on. Yksittäisen indikaattorin toteutumiseen vaikuttaa useiden tekijöiden kokonaisuus, eikä indikaattoreita voida tarkastella toisistaan irrallaan. Rahoitus kohdennetaan vasta valtakunnallisen keskiarvon muodostamisen jälkeen, minkä vuoksi yksittäisten indikaattorien osaoptimointi ei ole mahdollista. (THL)

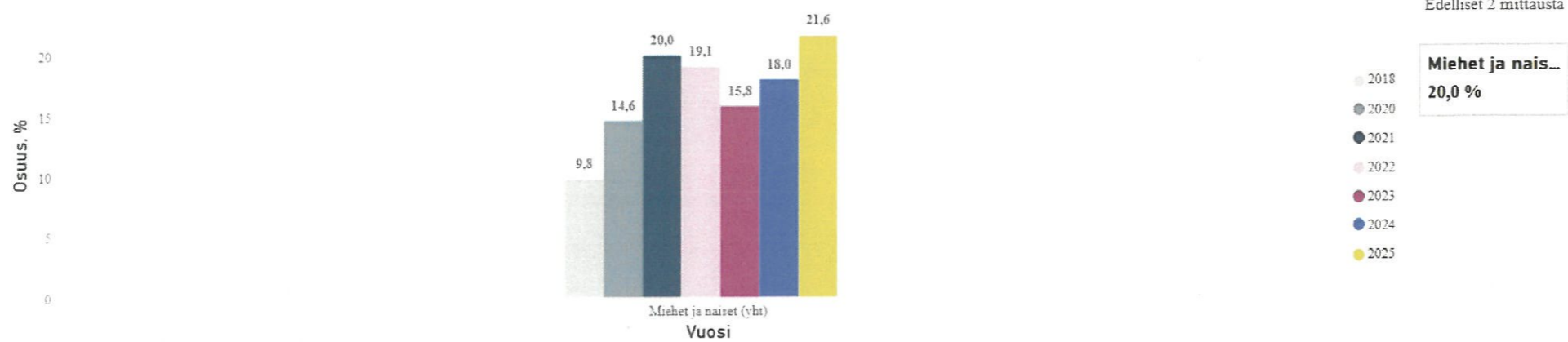
Kuhmoisten kunnan hyte-kerroin

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024	2025
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Kuhmoinen	yhteensä	20,0	19,1	15,8	18,0	21,6
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340			70	67	56	58	70
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355			43,1	41,2	33,4	37,6	44,1

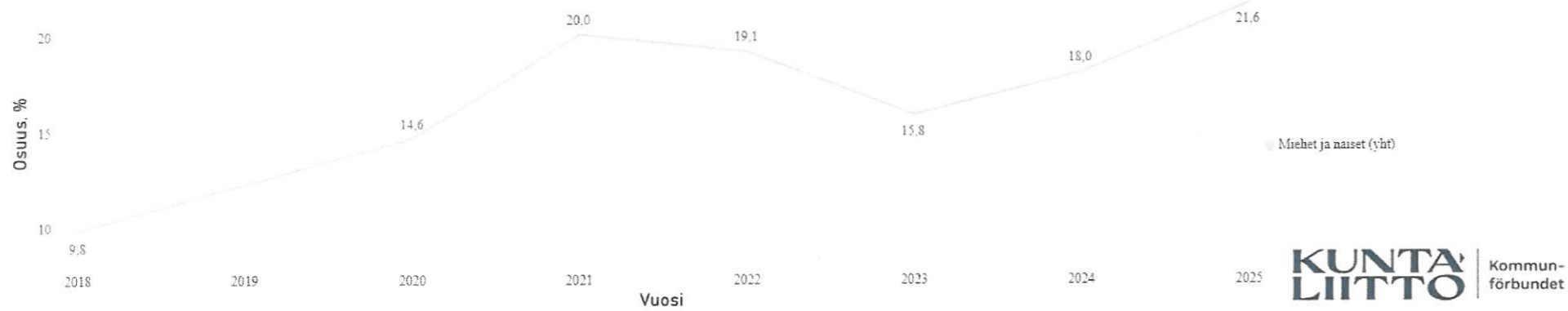
- [Tulostaulukko - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)
- HYTE-kerroin tiedot: [Valtionosuuslaskelmia – Valtiovarainministeriö](#)
- Hyvinvointialueille jaetaan vuonna 2026 ensimmäistä kertaa rahoitusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen (HYTE-kerroin) perusteella.
  - [Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin – menetelmäraportti](#)
- Suomen paras hyte-kerroin, Vesilahti: [Pieni pirkanmaalaiskunta on yhdellä mittarilla Suomen paras, ja se tuo rahaa kunnan kassaan](#)
- Hv-alueiden hyte-kerroin: [Workbook: hva_hyte](#)

HYTE-kerroin euroa / asukas

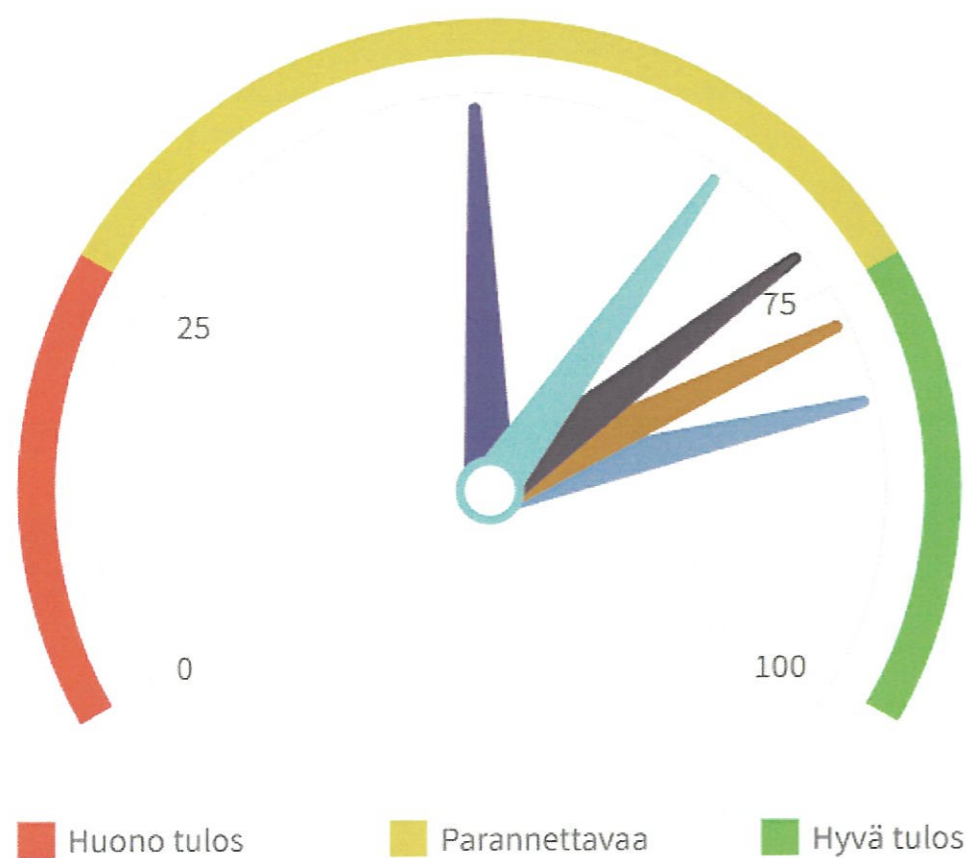
Indikaattoriarvojen kehitys yli ajan sukupuolen mukaan / Kuhmoinen

Sukupuolen vertailu yli ajan / Kuhmoinen

Kaikki sektorit : Kuhmoinen 2025

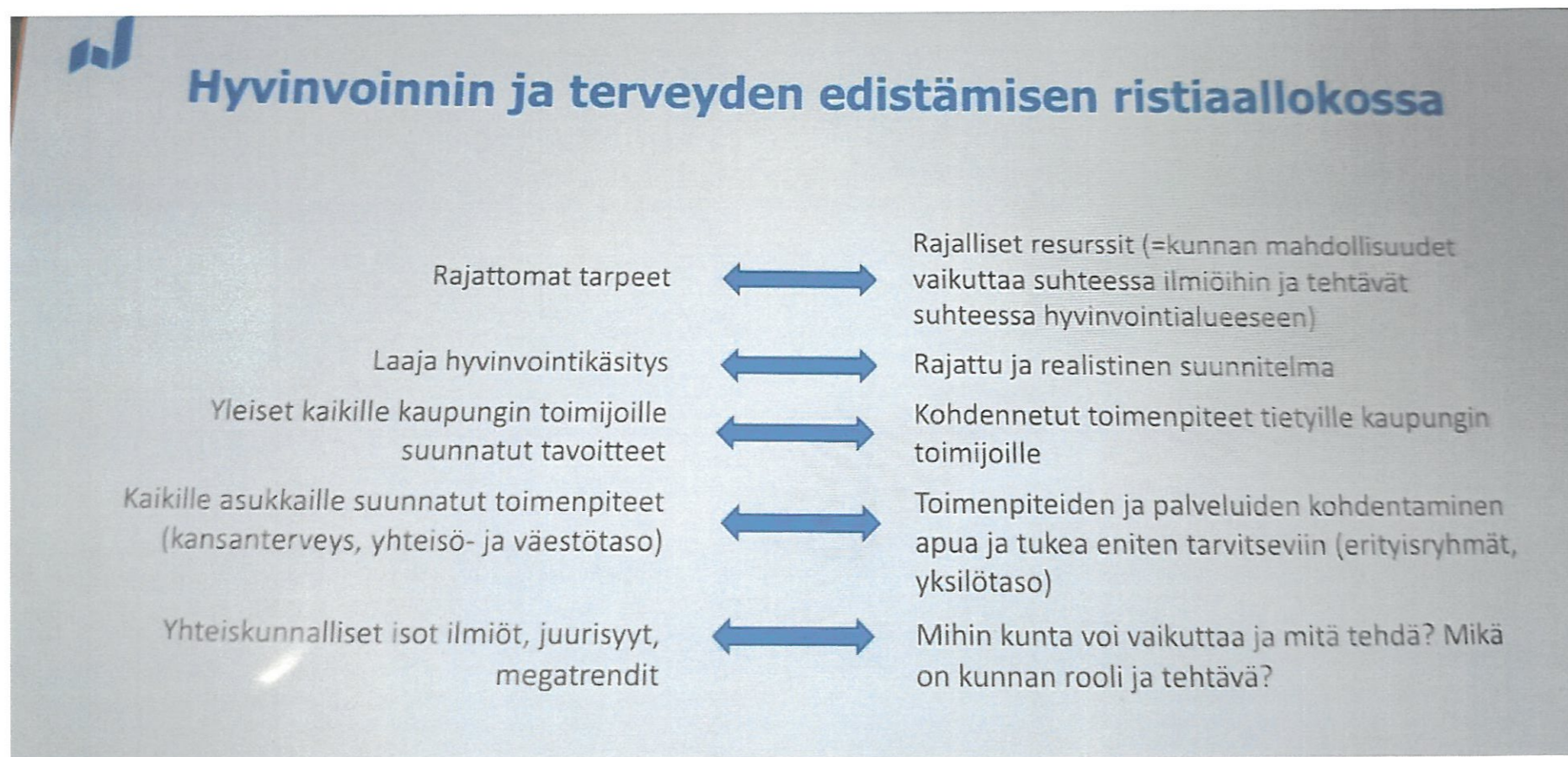

- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Hyvinvointialueet
- Kulttuuri

Aineisto päivitetty 19.12.2025

Hyviä tietolähteitä: TEA-viisari (<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>, <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/UKK>), Sotkanet.fi, Tilastokeskus, Tilastot ja data – THL, Tilastotietoa kuntien liikunnasta, Kuntakohtaiset hyvinvointi-indikaattorit | Kuntaliitto.fi

Hyte-työ on laaja-alaista, ajatuksia sen mahdollisuuksista ja haasteista

Hyvinvointityön rakenteet Kuhmoisten kunnassa

Kunnanvaltuusto
Kunnanhallitus
Moniammatillinen hyvinvointityöryhmä ja ehkäisevän päihdetyön työryhmä puheenjohtaja hyvinvointikoordinaattori sihteeri hyvinvointisuunnittelija kunnan johtoryhmän jäsenet nuorisoohjaaja liikunnanohjaaja varhaiskasvatuksen esihenkilö kulttuuri- ja kirjastotoimen esihenkilö koulukuraattori lähitorin ohjaaja fysioterapeutti kotihoiton esihenkilö neuvolan työntekijä vapaa-ajan asukkaiden yhdistyksen puheenjohtaja diakoniatyöntekijä
hyvinvointikoordinaattori
hyvinvointisuunnittelija

Työryhmän kokoonpano edellisen laajan hyte-kertomuksen ja suunnitelman teon aikana vuonna 2023. Työryhmän kokoonpanoon saattaa tulla muutoksia.

Kunnan hyvinvointityön alatyöryhmät:

Liikunnan ja elintapojen edistämisen työryhmä (LEE)

Kuhmoisten perhekeskustyöryhmä (KuPeke)

- Toimii myös kunnan Nuorisolain 9§ mukaisen monialaisen moniammatillisen työryhmänä

Tällä hetkellä on kehitteillä myös Iki-hyte-työryhmä, jonka tarkoituksena on edistää ikäihmisten hyvinvointityötä. Työryhmä on kunta-aluekohtainen, ja sen organisoinnista vastaa Pirha.

Verkostotyö eri tahojen kanssa

- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) verkostot**
  - osallisuus, turvallisuus ja kulttuuri
  - Perhekeskustoiminta ja kohtaamispaikat
  - IKI-hyte
- **Ehkäisevä päihdetyö (EPT) ja väkivaltatyön verkostot**
- **Asunnottomuustyö**
- **Kotiutumistyö**
- **Tampereen työllisyysalueen verkostoyhteistyö (työllisyys ja kotoutuminen)**
- **Hanketyöryhmät**
- Pirha
- Elinvoimakeskus
- KEHA
- Tampereen työllisyysalue
- Pirkanmaan kunnat
- Kuhmoisten kunnan asiantuntijat
- Kolmas sektori, järjestöt, seurakunta